

Nionde söndagen efter Trefaldighet 2021– Lars Borgström (LFS)

Tekster: Salme 54, Gt Ordsp. 16:1-9, Ep 1. Kor 10:6-13, Ev Luk. 16:1–9

Jesus undervisade ofta sina lärjungar genom att berätta liknelser för dem. Det var ett pedagogiskt grepp. Han använde som visat sig mycket effektivt. Alla evangelister återger liknelser av Jesus, men ingen tycks ha varit så fascinerad av dem som just Lukas. Förutom de liknelser som återfinns i de andra evangelierna har Lukas med inte mindre än femton ytterligare liknelser, som alltså bara kan läsas i hans evangelium. Liknelsen om den ohederlige förvaltaren är en av dem.

Liknelsens yttre bakgrund och förutsättningar samt dess andliga betydelse

”En rik man hade ...” börjar Jesus sin liknelse. Detta syftar i verkligheten på Gud, som förmodligen, av oljan och vetet att döma, i berättelsen liknas vid en ägare av stora jordegendomar. Så blir den rike mannens förvaltare beskyldd för förskingring. Istället för att troget ha vårdat, förvaltat och förmerat den rike mannens egendom har han fuskat och använt den för egen vinnings och njutnings skull. Är inte detta en träffande bild av oss människor, som fått uppdraget att råda över skapelsen (1 Mos. 1:26), att troget förvalta de pund, de talenter, som är oss givna (Luk. 19:11–27) – men så gruvligt missbrukat förtroendet!

När den ohederlige förvaltaren avkrävs redovisning är detta ett sätt för Jesus att förklara att varje människa en dag ska stå till svars för allt vad hon har gjort i livet. Människan är skapad av Gud och detta innebär ett stort ansvar. Huruvida detta ansvar tagits på allvar kommer att visa sig på den stora räkenskapsens dag då alla människor ”efter det som stod skrivet i böckerna” (Upp. 20:12).

Förvaltaren i liknelsen inser sin hopplösa situation och får t.o.m. sig tillsagt: ”Du kan inte vara kvar som förvaltare” (v 2). Hur ska han nu agera? Han började överlägga med sig själv: ”Gräva?” Nej, den här förvaltaren var ovan vid arbete på åker och äng och ville inte slita ut sin kropp på sådant. ”Tigga?” Nej, inte heller en sådan framtid kunde han tänka sig. Han var ju en högt uppsatt tjänsteman och ville inte skämma ut sig genom en sådan förnedrande sysselsättning.

”Jo, nu vet jag vad jag ska göra så att folk tar emot mig i sina hem när jag får avsked från förvaltningen” (v 4), sade han för sig själv. Så igångsatte han planen. Till sin tidigare förskingring lägger han nu urkundsförfälskning. Han drar in dem som står i skuld till hans husbonde i ett bedrägeri. Förvaltaren kallar gäldenärerna till sig och överlägger med dem en och en.

Den förste var skyldig den rike mannen hundra fat eller batmått olja. Ett fat motsvarade 36,5 liter. Det är alltså fråga om 3650 liter olja, vilket motsvarar avkastningen från ca 150 olivträd och betingade ett pris på ungefär 1000 denarer. En denar motsvarade en arbetares dagslön. Om en arbetare skulle tjäna ihop till den förste gäldenärens skuld skulle han alltså behöva arbeta tre år.

Den andre gäldenären var skyldig hundra tunnor vete. En tunna motsvarar ungefär 400 liter. Skulden uppgick alltså till 40 000 liter vete, vilket var avkastningen från drygt 40 hektar åkermark. I pengar representerar vetet ett värde av 2 500 denarer. Om en arbetare skulle tjäna ihop till ett sådant belopp skulle han behöva arbeta sju och ett halvt år.

Så plockar den ohederlige förvaltaren fram skuldebrev och gör på samma sätt i båda fallen. Han reducerar skulden. Han är så förslagen att han låter de skuldsatta själva ändra summan i kontrakten, så att bedrägeriet, genom den lika handstilen, inte skulle upptäckas. Eller så lät han utfärda nya skuldebrev. Det var hur som helst gäldenärerna själva som skrev och detta upprättade ju också en slags vänskapsförbindelse med den ohederlige förvaltaren, som drog in dem i det lönsamma bedrägeriet. På det sättet fick han dem till vänner och kunde räkna med deras hjälp när han blev avsatt. Det var ett mycket smart drag. Genom att på detta sätt förskingra den rike mannens pengar ännu mer skulle han klara sig.

Åhörarna till Jesu berättelse förväntade sig nu att Jesus skulle avsluta med ett skarpt klander. Men fullständigt oväntat prisar nu Jesus bedragaren! Denne man sägs vara ”klok”.

Är världens barn klokare än Guds barn?

Detta, att Jesus berömmar världens barn är väl den första svårigheten för oss. Vi kan dock genast slå fast att den sanna visheten är att vörda eller frukta Gud. I Ps. 111:10 har vi det berömda bibelordet: ”Att vörda HERREN är början till vishet” (”HERRENS fruktan är vishetens begynnelse”, Kyrkobibeln 1917). Å andra sidan hör det till den största dårskap att inte tro på Gud. ”Dären säger i sitt hjärta: ’Det finns ingen Gud’” (Ps. 14:1, 53:2).

Men vad menar då Jesus med att världens barn är så kloka? Han säger att de är klokare än ljusets barn gentemot sitt släkte (sina likasinnade, meningsfränder). De är alltså bättre på att bedriva sin verksamhet än vad ljusets barn är på sitt område, de tjänar Mammon och sina egoistiska begär mycket bättre än vad Guds barn tjänar den ende sanne Guden. Varför är det då på det sättet? Ett världens barn, en icke-kristen människa, är bara gammal, köttlig människa. Det råder ingen konflikt inom dem, de sysselsätter sig helhjärtat med att följa köttets begär.

Ljusets barn däremot, vi som är kristna, är egentligen två människor. Liksom världens barn har vi det syndfulla köttet, den gamla människan, inom oss. Vi är också syndare som dras och lockas av djävulen till att endast se till oss själva. Men så är vi även pånyttfödda, andliga människor, nya skapelser i Kristus som är avbilder av vår Skapare (Ef. 4:24, Kol. 3:10). Denna dubbelhet gör att vi inte lika helhjärtat som världens barn tjänar köttet och djävulen, kan tjäna Gud, vår sanne Fader. Eftersom vi är tröga, trötta, svaga och dras mellan världen och Guds rike – vi kämpar mellan att följa köttet eller anden – är, som Jesus säger, den här världens barn klokare mot sitt släkte än ljusets barn är mot sitt.

Den ohederlige förvaltaren ställs alltså upp som ett föredöme i sin hängivenhet. Tänk om vi skulle vara lika hängivna som han! Vilken skillnad skulle det inte bli i vårt andaktsliv, i vårt vittnande, vårt spridande av evangeliet!

Men den ohederlige förvaltaren är föredömlig också i ett annat avseende. Han var förutseende. Han såg katastrofen komma och vidtog åtgärder. Även detta blir till en viktig lärdom för oss.

Det brådskande med att slippa undan undergången

Fullkomligt oväntat prisar Jesus förvaltaren och liksom säger till åhörarna ungefär så här: ”Är ni upprörda? Lär istället av berättelsen! Ni är i samma situation som denne förvaltare, som hade kniven på strupen och hotades av ruin. Skillnaden är bara att den dom som väntar er, ja som ni står mitt i, är så mycket värre.” Förvaltaren var ”klok”, d.v.s. han såg den kritiska situationen. Han lät inte allt löpa vind för våg utan handlade i sista minuten innan den hotande olyckan bröt in över honom. Visserligen gjorde han det bedrägligt, vilket Jesus inte försöker dölja. Men det är inte det saken gäller utan att han handlade djärvt, beslutsamt och klokt och byggde sig en ny existens på andra sidan sitt avsked, på andra sidan den dom som skulle falla över honom.

Att vara klok i det avseendet är stundens krav också för varje människa. Allt står på spel. Allt är konkurs och snart kommer räkenskapens dag, domen ska falla, den syndfulla världen brännas upp i eld. Det finns bara ett enda sätt att rädda sig undan katastrofen, och det är att genast fly till Jesus. Vi har varit dåliga förvaltare, vi står i skuld till vår himmelske husbonde. Det finns inget sätt att reda upp våra affärer, skulden är för stor för oss att betala, men vi kan låta Jesus rädda oss ur den hopplösa situationen, så att vi slipper kastas i helvetet p.g.a. vår synd.

En sista sak. Jesus säger till oss: ”Skaffa er vänner med hjälp av den ohederlige mammon, så att de tar emot er i de eviga boningarna” (v 9). Vi ska inte som den ohederlige tjänaren dyrka mammon, men vi kan liksom honom använda pengar för att skaffa oss vänner. I vårt fall får vi vänner i de eviga boningarna. Hur då? Genom att offra pengar till församlingen och hennes verksamhet, genom att ekonomiskt understödja missionen, hjälper vi församlingen i hennes arbete att utbreda Guds rike på jorden, att vinna nya människor för Gud. Då skaffar vi oss vänner i de eviga boningarna. Inte så att våra pengar skulle kunna frälsa någon – det är endast genom lösepenningen, Jesu Kristi offerdöd och det glada budskapet om detta, en människa kan bli frälst. Men församlingen, som själv lever av och vittnar för andra om evangeliet, lever i världen och behöver pengar för sin verksamhet. Det finns flera uppmaningar till givande i Bibeln. Paulus skriver t.ex. ”Var och en ska ge vad han har bestämt i sitt hjärta, inte med olust eller tvång, för Gud älskar en glad givare” (2 Kor. 9:7).

I allt vad vi gör, i allt vårt förvaltande och givande, ska vi ändå minnas att inga av våra gärningar kan frälsa oss eller andra. Frälsningen är av nåd allena, för Jesus Kristi skull allena, att tas emot genom tron allena.

Amen.